

K nedožitým osmdesátinám Josefe Macháčka

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. B, Řada filozofická.
1997, vol. 46, iss. B44, pp. 72-73

ISBN 80-210-1710-4

ISSN 0231-7664

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/106516>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

salismus, Föderalismus und die Architektur der europäischen Integration, ed. N. Wenturis, München 1994; *Brentano und die Anfänge der philosophischen Bildung von Masaryk*, T. G. Masaryk a střední Evropa, ed. R. Pražák, 1994; *T. G. M. jako sociolog*, „Sebevražda a Masarykova filozofie náboženství“, Tomáš Garrigue Masaryk a sociologie, 1994; *Fischerův svár s Masarykem*. J. L. Fischer a počátky brněnské Sociologické revue, Hledání řádu skutečnosti, ed. J. Gabriel, 1994; *T. G. M.: Náboženství jako osobní vztah k řádu*, Náboženská dimenze Masarykova myšlení 1995; *Filozofické myšlení T. G. Masaryka. Návraty k T. G. Masarykovi. Proměny marxistické filozofie*, Česká filozofie ve 20. stol., ed. J. Gabriel, L. N., J. Zouhar, 1995. ČP *Die Entfremdung bei Marx und der entfremdete Marx*, SPFFBU 1965, B 12; *T. G. Masaryk v českém myšlení*, FČ 1966; *K problému vědy v marxismu a v soudobé nemarxistické filosofii*, FČ 1967; *Der Mensch als Zentralthema der Gesellschaftswissenschaften*, SPFFBU 1967, B 14; *K interpretaci sovětské filosofie dvacátých let*, Filozofia 1967; *Masarykova filosofie jako aktuální minulost*, Filozofia 1967; *Masaryk jako sociolog*, Sociologický časopis 1968; *Strukturalismus a spor o filosofii marxismu*, Orientace 1968; *Strukturalismus a filosofie*, FČ 1969; *Fenomén Ruska v Masarykově filosofii*, Slovanský přehled 1969; *Philosophie und Sozialkritik im Marxismus*, Wiener Jahrbuch für Philosophie 1969; *Bláha a Mukařovský: setkání sociologického a literárněvědného strukturalismu*, SPFFBU 1992, B 39; *Thomas G. Masaryk: neue Deutungen seiner Philosophie*, Mesothese 1993; *Životní trajektorie jako filozofický, sociologický a etický problém*, Host 1993; *Evropský dům jako budova a jako domov — od partikularismu k emergentnímu univerzalizmu*, SPFFBU 1994, B 41; *Filozofie šikmého střihu*, Host 1995.

Kdo je kdo. Praha 1991; K 60 narozeninám L. N., SPFFBU 1989–90, B 36–37; J. Zumr: L. N., FČ 1995.

K nedožitým osmdesátinám Josefa Macháčka

Na letošní rok připadá významné výročí narozenin profesora filozofie PhDr. et JUDr. Josefa Macháčka (4. 12. 1917 v Brně — 12. 7. 1984 v Brně), někdejšího člena a také vedoucího katedry filozofie FF MU. Pro mnohé z těch, kteří mají jeho osobnost v živé paměti, ztělesňuje typ vpravdě sokratovského filozofa, ochotně naslouchajícího, pomáhajícího a v inspirujících přednáškách i studentských debatních kroužcích rozdávajícího své bohaté vědomosti. Studovat začal na Masarykově univerzitě (na právnické a filozofické fakultě) ještě před válkou, pokračovat ovšem mohl až po osvobození. Prvé dva roky poslouchal na katedře filozofie především přednášky a prosemináře J. L. Fischera,¹ J. Tvrdeho² a I. A.

¹ J. L. Fischer (1894–1973) přednášel v Brně dějiny filozofie již od r. 1930, nejprve jako docent, v l. 1935–52 a 1957–59 jako profesor dějin filozofie a sociologie; 2. světovou válku prožil v Holandsku.

² Josef Tvrdý (1877–1942) přednášel na FF MU dějiny filozofie v l. 1922–38.

Bláhy,³ v l. 1947–48 pobýval na univerzitě v Edinburgu; r. 1949 na FF úspěšně završil svá studia doktorátem filozofie, na právnické fakultě doktorátem práv.

Rádi bychom tentokráte připomněli Macháčkovu památku poněkud netradičně. Před časem jsme náhodou objevili rukopis jeho práce z dějin filozofie, psané do semináře J. L. Fischera. Ze vzpomínek brněnského historika a hudebního vědce PhDr. Lubomíra Peduzziho, který dosud rukopis opatroval, se dozvídáme, že J. L. Fischer jej předal Macháčkovi po svém návratu z ciziny, pravděpodobně v létě 1945, pochází tedy zřejmě z doby před uzavřením vysokých škol. Tato studentská práce mající formu platonského dialogu vykazuje již po formální i obsahové stránce mimořádný filozofický talent svého autora a předjímá Macháčkův celoživotní zájem o anglickou empirickou filozofii, především o dílo Lockovo. Dodejme ještě, že od r. 1951 působil J. Macháček na katedře filozofie FF jako odborný asistent, od 1955 jako docent dějin filozofie a logiky, od 1962 jako profesor. S J. L. Fischerem se na katedře filozofie znovu setkával v l. 1957–59, když svému někdejšímu učiteli, který musel odejít na „odpočinek“, umožnil znovu na čas přednášet.

(hp)

JOSEF MACHÁČEK

KAPILA. DIALOG O PRIMÁRNÍCH A SEKUNDÁRNÍCH KVALITÁCH LOCKOVÝCH

Sankara: Dobrý den, příteli. Nesu Vám knihu, která na mě udělala nesmírný dojem. Je to Berkeleyho Pojednání o základech lidského poznání.

Kapila: S křížkem po funusu, můj drahý Sankaro. Četl jsem tyto moudrosti již před Vámi a rád bych opravdu věděl, co se Vám tolik na nich líbí.

Sankara: Je těžko říci: líbí. Pravda se přijímá i tehdy, nelíbí-li se. A věřím, že i Vy, nevyhlášený realista, jste se pořádně zamyslel nad jasnými důkazy Lockova kritika.

Kapila: Ano, ovšem. Ale především mě nenazývejte realistou. Či snad myslíte o každém, kdo neuznává Váš či jiný monistický spiritualismus, že musí být realistou? Za druhé Vás prosím, abyste mně vysvětlil motivy Berkeleyho idealistické revoluce. Doufám, že nepřijímáte jeho kritiku tělesné substance a její odbojný předzpěv proti abstraktním ideám s tím nevinným předpokladem, že Berkeleymu jde jen o vymýcení mýtů ve vědě a ve filosofii.

Sankara: Vím, dobře vím, že účelem „Principů“ je restaurace Boha. Ale nemyslím, že by Berkeley ve svém postavení božího advokáta zkrivil nějak

³ I. A. Bláha (1879–1960) učil na FF MU od r. 1919 sociologii (nejprve jako docent, r. 1921 jako mimořádný, od 1925 řádný profesor. Založil tu sociologický seminář, který pravděpodobně navštěvoval i J. Macháček.